

משה דיין, פרי ה"הובי" שלו - שהיה תוצאה של שוד אתרים,

ישולמו יותר מ-150 מיליון לירות לאלמנה עבור רכוש זה

מעד החוק בגלל "בעיות של תקן".
ב-1972 פורסמה בעיתון בלוס אנג'לס מודעה על מכירת הפצים מאוסף העתיקות של דיין. האם קיבל אישור למכירת עתיקות אלה?

גירסתו של מנהל אגף העתיקות, דרך הדובר - "לאגף העתיקות לא הגיעו ידי עות על מכירת אוסף עתיקות בחו"ל. היועץ המישפטי לממשלה, שבדק תלונה בנושא זה, בי-1972, קבע שלא היה יסוד לכך".

לא היה יסוד למה?

"לא היה יסוד לתלונה".

הדובר, ישראל כהן, הוסיף: "מייד אחרי מותו של משה דיין, פנה מנהל אגף העתיקות, אבי איתן, ליועץ המישפטי של משרד החינוך והתרבות, עורכי-הדין אריה בריק, וביקש לברר מה מעמדו של האוסף".

עד למותו של דיין לא העז המנהל איתן, וכמהו איש מקודמיו, להעיף מבט לעבר גדר הווילה של בעל האוסף בצהר לה. פיתאום הוא נראה מודאג מעתידו של האוצר: "נדע לנו שאין כוונות למכור את האוסף לגורמים בחו"ל, מצוין אריה איתן".

מה באשר לחפצים שכבר נמכרו על ידי בעל האוסף מחוץ לגבולות המדינה? מי נתן לו רשיון להוציא עתיקות מהארץ?

מוכירתו של הדובר הולכת אל ישראל כהן, והדובר מתקשר עם מנהל אגף העתיקות, אחרי שעתיים מודיעה המזכירה שיש בידיה התשובה. מנהל אגף העתיקות מאשר בצורה חדימשמעית את כל שנשען מעל עמודי העולם הזה במשך שנים רבות: "דיין לא דרש ולא קיבל מהמשרד אישור למיסחר בעתיקות, גם לא למכירתם בחו"ל".

בעד האוסף עסק במוסחר-עתי-קות ללא רישיון כלשהו, בניגוד לכל סעיפי פקודת העתיקות ו' חוק העתיקות. הוא פשוט היה עבריין.



יורשת רחל דיין
שכר העבריינות

לשוחח על העניין עם העולם הזה. הני מוק: הוא אינו אוהב לדבר עם עיתונאים. הכתובת לשאלות היא אריה בריק, היועץ המישפטי של משרד החינוך והתרבות.

"דינו, מאסר שנתיים..."

ב ריק הבטיח לשכנע את איתן להשתתף בפגישה עם העולם הזה. "תנו לי עוד יום", ביקש, למחרת התנצל: "מה אני יכול לעשות? אבי איתן לא רוצה לבוא. הוא לא אוהב לדבר עם עיתונאים".

לא קשה להבין את איתן, המעורב עד מעל לראשו בכל המעשים והמחדלים בפרשת אוסף העתיקות של דיין. הוא מעדיף שלא להשיב לשאלות.

אריה בריק, לעומתו, דיבר בגילוי לב: "לא, האוסף של עתיקות דיין לא נבדק אף-פעם על-ידי אגף העתיקות בביתו של הבעלים. אין לאגף העתיקות רשימות מפורטות של הפצי האוסף!".

האם הוענק לדיין רשיון למיסחר בעתיקות, כאשר מבר לפני עשר שנים פריטים מהאוסף שלו בארצות-הברית? לוס אנג'לס טיימס פירסם מודעה על מכירת עתיקות מאוסף דיין.

"זה לא בטיפול. תשאל את איתן". איתן אמר לשאל אותך - אתה היועץ המישפטי...

"אני לא יכול לענות לשאלה זו...".

איוה דיווח התקבל מדיין על האוסף?

"הוא לא היה חייב למסור ביומנתו דיווח לרשויות..."

פענה זו של היועץ המישפטי המדומר אינה נכונה. כל הדיוט יכול לפתוח את ספריה-החוקים ו' להוכיח בכך.

"פקודת העתיקות" קובעת: "פוי חר שאינו מנהל רשימת מצאי בי דרך האמורה בתקנות דינו - מא' סר שנה או קנל 30 אלה לירות." (חלק ו') - עונשין. "סוחר פירושן מוי שעוסק במקח וממכר של עתי-קות לצרכי מסחר, ולסוחר בעתי-קות פירושו לעסוק בעסק זה." (חלק א' - פירוש).

תחת פקודת העתיקות הישנה חוקקה הכנסת לפני ארבע שנים, עוד בחייו של דיין, חוק חדש ומחמיר הרבה יותר: חוק העתיקות תשל"ח, 1978. החוק החדש קובע: "לא יסחר אדם בעתיקות אלא אם יש בידו רשיון לכך..." (פרק ד': המסחר בעתיקות והוצאתן מישראל). "ה' עובר על הוראה (זו), דינו מאסר שנתיים או קנס 100 אלה לירות." גם בחוק זה יש, כמוכח, סעיף המורה על חובתי רישום: "סוחר עתיקות ינהל רשימת מצאי בדרך שנקבעה בתקנות." החוק החדש גם קבע כי כל עתיקה



מנהל-מוסיואון וייל
צריך למיין

עבירה ושכרה

גם בפקודת העתיקות הישנה וגם בחוק העתיקות החדש, יש סעיפים האוסרים הוצאת חפצים עתיקים מחוץ לגבולות המדינה ללא אישור בכתב של מנהל אגף העתיקות. את האישור יש להציג - כך מורה החוק - לפני רשויות המכס בזמן הוצאת הפריטים מהארץ.

דיין לא ביקש, ולכן גם לא קיבל רשיון כזה. בכך הוא מנע מעצמו את הצורך להעמיד לבדיקה את סחורתו, בכך הוא מנע את הסכנה שמשרד החינוך וה' תרבות יכריז על חפץ מהפציו השדודים כ"נכס לאומי".

באין רשיון-יצוא בידו, היתה פתוחה לפני דיין רק דרך אחת להוציא מהארץ את שלל-השוד שבו סחר - הברחה.

הוא בוודאי לא התקשה בכך. שום רשות מרשויות המדינה לא עמדה בפניו. איש לא ניסה לעצור בעד הרמטכ"ל, חבר-הכנסת, או השר הבכיר בתעלולי.

כדי להשיג, בכל-זאת, את תגובתו של מנהל האגף, היה צורך לבקש את התערבותו של דובר משרד החינוך והתרבות, ישראל כהן. הדובר, ששימש הפעם כדובר לעת-מצוא, העביר למנהל האגף את הרשאות בטלפון והביא את תשובותיו.

"האוסף נבדק בעבר. בשנים האחרונות נלקחו מאוספו של דיין פריטים מסויימים שלגביהם היו בידי אגף העתיקות ראיות המחייבות את העברתם לידי המדינה (למשל, שני הסרקופגים ומיספר פריטים ארכיטקטוניים מהגולן)".

"בגלל הגבלות תקן"

על השאלה בדוע לא מילא את חובתו לבדוק את פריטי האוסף, ולא דרש ממנו רשימת מצאי, ענה אבי איתן:

שנתגלתה או שנמצאה בישראל היא נכסי המדינה. כדי למנוע אפשרות שנוכלים יטענו כי העתיקה שברשותם הגינה לידי הם לפני ינואר 1978 - המועד שבו נכנס החוק לתוקפו - ולכן אינה רכוש המדינה, נקבע במפורש: חובת ההוכחה לגבנות טענה כזו תהיה על מחזיק ה' חפץ.

בעדיו של האוסף, המוצע עתה למכירה למוסיואון ישראל בסכום העתק של מיליון דולר (160 מילי-יון לירות!), לא ביקש מעולם רשי יון לסחור בעתיקות, לא הגיש מ' עולם פירוט העתיקות שברשותו. הוא היה עבריין על שני החוקים כאחד: על החוק הישן, המקל, ו' על החוק החדש, המחמיר.

"לאחר מותו של משה דיין ביקשנו ממישפחתו למסור לנו מיסמכים על האוסף, סיפר אריה בריק, נמסרו לנו מיכתבים של התכתבות בעל-האוסף

מנהל אגף העתיקות: מעולם לא בדקנו את האוסף ביגלל חוסר כוח-אדם

את האוסף ביגלל חוסר כוח-אדם

דיין גם לא שילם מעולם, כפי שחייב היה על פי החוק, את המכס על הפריטים שייצא - בגובה 10% מערכם. עבירה, כידוע, גוררת עבירה. ושכרה של עבירה אחת צומח עם כל עבירה נוספת. **בעת מוכרת אלמנתו של דיין, רחל, את הרכוש הרב שצבר בחייו במחצית המחיר. אין המחיר נמוך אם זוכרים שהמדובר ברכוש גנוב. מרפז זוהר**

"בגלל ההגבלות החמורות על התקן והאמצעים בכוח-אדם, לא ניתן היה לבצע פעולה של בדיקה, רישום ולאסוף הודעות על עתיקות בעלות ערך לאומי באוספים הפרטיים". **תשובה מוזעזעת, במשך עשרים שנה לא נמצא כוח-האדם והזמן כדי לבדוק את נכסיה-הציבורי שי אסף גרוד סוחר העתיקות כיש-ראל. אליז ההמונים מצהלה עמר**

עם הרשויות בנוגע לעתיקות. היו אלה דברים הידועים לנו. שום דבר חדש". מנהל אגף העתיקות, אבי איתן, אמר לד"ר וייל, מנהל מוסיואון-ישראל שי יבוא לבדוק את האוסף ויחליט על גורלו רק לאחר העברתו לירושלים. מדוע לא בדק איתן את העתיקות בביתו של בעל האוסף - על-פי סמכותו החוקית? "זה תשאל את איתן, זה לא בטיפול! אינני יודע מה אמר איתן לד"ר וייל."